

Projekt nr

UCHWAŁA Nr XL/.../21

RADY MIEJSKIEJ W CZERSKU

z dnia 30 listopada 2021 r.

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2022 – 2024

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t. j. – Dz. U. z 2021 r., poz. 1372 ze zm.) oraz art. 176 pkt 1 i art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t. j. – Dz. U. z 2020 r., poz. 821 ze zm.) i uchwały nr XLIV/429/10 Rady Miejskiej w Czersku z dnia 24 czerwca 2010 r. w sprawie określenia szczegółowego sposobu konsultowania z organizacjami pozarządowymi i podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie projektów aktów prawa miejscowego w dziedzinach dotyczących działalności statutowej tych organizacji

Rada Miejska uchwala, co następuje:

§ 1.

Przyjmuje się Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2022 – 2024, stanowiący załącznik do uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Czerska.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i podlega ogłoszeniu na tablicy ogłoszeń oraz w Biuletynie Informacji Publicznej.

Wnoszący:

Burmistrz

Przemysław Biesek-Talewski

Przewodniczący Rady

Krzysztof Przytarski

UZASADNIENIE

Obowiązek opracowania, realizacji i uchwalenia gminnego programu wspierania rodziny jako zadanie własne gminy został określony w art. 176 pkt 1 i art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Celem Gminnego Programu Wspierania Rodziny jest rozwój zintegrowanego i kompleksowego systemu wsparcia rodziny na terenie miasta i gminy Czersk. Realizacja Programu ma za zadanie zapobiegać dysfunkcji rodziny poprzez tworzenie systemu wspomagającego rodzinę w wypełnianiu jej podstawowych funkcji związanych przede wszystkim z opieką, wychowaniem i skuteczną ochroną dzieci. Aby osiągnąć założony w Programie cel wskazane jest zaangażowanie jak największej liczby podmiotów podejmujących działania w obszarze wsparcia rodziny.

Konsultacje Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2022 – 2024 zostały przeprowadzone w dniach 16 – 23 listopada 2021 r. w celu poznania opinii organizacji pozarządowych i podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na temat projektu. Ogłoszenie o konsultacjach wraz z projektem uchwały zamieszczono na stronie internetowej urzędu www.czersk.pl oraz na stronie Biuletynu Informacji Publicznej bip.czersk.pl. W wyznaczonym terminie konsultacji, nie zgłoszono żadnych opinii.

Załącznik
do uchwały nr XL/.../21
Rady Miejskiej w Czersku
z dnia 30 listopada 2021 r.

CUS
w Czersku

**GMINNY PROGRAM
WSPIERANIA RODZINY
NA LATA 2022 - 2024**

Spis treści

WPROWADZENIE	3
I. PODSTAWA PRAWNA PODEJMOWANYCH DZIAŁAŃ.....	3
II. POJĘCIE RODZINY – CELE, ZADANIA I OGRANICZENIA.....	4
III. CENTRUM USŁUG SPOŁECZNYCH W CZERSKU	5
3.1. ASYSTENT RODZINY, ROLA I ZADANIA	6
3.2. RODZINA WSPIERAJĄCA	8
IV. PARTYCYPACJA W KOSZTACH UTRZYMANIA DZIECI Z TERENU MIASTA I GMINY CZERSK UMIESZCZONYCH W PIECZY ZASTĘPCZEJ	8
4.1. RODZINNE FORMY PIECZY ZASTĘPCZEJ.....	10
4.2. INSTYTUCJONALNE FORMY PIECZY ZASTĘPCZEJ.....	11
VI. CELE PROGRAMU	11
5.1. CEL GŁÓWNY.....	12
5.2. CELE SZCZEGÓŁOWE.....	12
VII. ADRESACI PROGRAMU.....	14
VIII. PRZEWIDYWANE EFEKTY PROGRAMU	13
IX. ZADANIA GMINNEGO PROGRAMU	13
X. ANALIZA SWOT	16
XI. ZASOBY INSTYTUCJONALNE WSPÓŁPRACUJĄCE Z CUS W OBSZARZE WSPIERANIA RODZIN Z TERENU MIASTA I GMINY CZERSK	16
XII. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU.....	16
XIII. MONITORING PRZEBIEGU PROGRAMU	17

Wprowadzenie

Niniejszy Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2022-2024, zwany dalej Programem, jest niejako kontynuacją wcześniejszych programów wspierania rodziny realizowanych w Gminie Czersk, powstałą w oparciu o ustawę z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Preambuła wyżej wymienionej ustawy głosi: *„Dla dobra dzieci, które potrzebują szczególnej ochrony i pomocy ze strony dorosłych, środowiska rodzinnego, atmosfery szczęścia, miłości i zrozumienia, w trosce o ich harmonijny rozwój i przyszłą samodzielność życiową, dla zapewnienia ochrony przysługujących im praw i wolności, dla dobra rodziny, która jest podstawową komórką społeczeństwa oraz naturalnym środowiskiem rozwoju, i dobra wszystkich jej członków, a w szczególności dzieci, w przekonaniu, że skuteczna pomoc dla rodziny przeżywającej trudności w opiekowaniu się i wychowywaniu dzieci oraz skuteczna ochrona dzieci i pomoc dla nich może być osiągnięta przez współpracę wszystkich osób, instytucji i organizacji pracujących z dziećmi i rodzicami”.*

I. Podstawa prawna podejmowanych działań

Program ten opracowano w związku z art. 176 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2021r., poz. 1006), w myśl którego gmina zobowiązana jest do opracowania i realizacji trzyletniego programu. Ustawodawca przypisał zadania zarówno gminie, powiatowi jak i samorządowi województwa. Pierwszym i najważniejszym elementem systemu wspierania rodziny jest gmina. W niniejszym Programie skupiono się na zadaniach gminnych oraz określeniu kierunków działań, które leżą głównie w kompetencjach zasobów instytucjonalnych.

Przyjęte w ramach Programu zadania są spójne z ideą i założeniami wielu ustaw, między innymi z:

- Ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej;
- Ustawą z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych;
- Ustawą z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie;
- Ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;
- Ustawą z dnia 26 października z 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

Dodatkowo Gminny Program Wspierania rodziny na lata 2022-2024 jest spójny z dokumentami strategicznymi, zgodnie z którymi prowadzona jest polityka prorodzinna, m.in.:

- Wojewódzkim Programem Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej na lata 2021-2030;

- Gminną Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych dla miasta Czersk na lata 2021-2030.

W świetle zamysłu ustawodawcy pomoc dziecku i jego rodzinie powinna mieć charakter interdyscyplinarny i być udzielana przez właściwych specjalistów w ramach zintegrowanego lokalnego systemu. Ważne jest, by działania i decyzje względem rodziny były podejmowane przy współpracy wyspecjalizowanych instytucji (pomoc społeczna, szkoła, sąd, policja). Priorytetem będzie podjęcie działań profilaktycznych i osłonowych tak, aby zapobiegać marginalizacji i społecznemu wykluczeniu rodzin. Świadczenie wsparcia dla rodzin zagrożonych społecznym obniżeniem standardu życia na wielu płaszczyznach, ma dać poczucie bezpieczeństwa i gwarancje wsparcia instytucjonalnego. Każdy potrzebujący powinien mieć zapewnione wsparcie i posiadać pewność, że może je otrzymać w instytucjach do tego celu powołanych. Realizowane w ramach programu zadania koncentrować się będą nie tylko na dziecku, ale na całej rodzinie również w sytuacjach, gdy dziecko zostanie umieszczone poza rodziną biologiczną. Ma to na celu pomoc w odzyskaniu przez rodziców funkcji opiekuńczych tj. umożliwienie dziecku powrotu do środowiska rodzinnego.

II. Pojęcie rodziny – cele, zadania i ograniczenia

Rodzina stanowi integralną część społeczeństwa, jest jego najmniejszą, a zarazem podstawową komórką. Jest naturalnym miejscem wzrastania i rozwoju, pierwszym środowiskiem, które kształtuje człowieka, gdzie dziecko oczekuje klimatu miłości, zrozumienia i zatroskania, które będą podstawą budowy poczucia bezpieczeństwa koniecznego do prawidłowego rozwoju dziecka, jak również prawidłowego funkcjonowania osoby dorosłej w społeczeństwie. Dzieci żyjące w rodzinie uczą się sztuki porozumienia z innymi, poszanowania odmienności oraz poczucia własnej, jak i innych godności. Codzienny kontakt z kochającym członkiem rodziny daje możliwość na prawidłowy rozwój relacji międzyludzkich oraz pełny rozwój osobowości. Stworzenie atmosfery szczęścia, miłości i zrozumienia należy do obowiązków rodziców. Jest to zarówno ich prawo i przywilej. To rodzice mogą nauczyć dzieci szacunku dla drugiego człowieka, rozwiązywania problemów bez krzyku i przemocy, wymiany poglądów bez kłótni i agresji. Środowisko rodzinne kształtuje jego uczucia, postawy oraz wywiera ogromny wpływ na powstawanie systemu wartości, norm i wzorców postępowania. Inne grupy społeczne czy instytucje, takie jak: szkoła, grupy rówieśnicze, różnorodne organizacje, uzupełniają jedynie wpływ rodziny na dziecko. Jednym z ważniejszych atutów decydujących o przewadze rodziny nad innymi środowiskami jest bardzo wczesne, już od momentu urodzenia się dziecka, rozpoczęcie jej oddziaływania. Rola rodziny jako środowiska wychowawczego nie ogranicza się tylko do wczesnych lat życia dziecka, nie kończy się nawet, gdy dziecko jest już samodzielne, czy też zakłada własną rodzinę. Świat życia rodzinnego otacza człowieka i trwa przez całe życie. Każda rodzina ma własną, niepowtarzalną wewnętrzną organizację i układ stosunków

rodzinnych. Za pomocą tego układu i organizacji wypracowuje się w „zdrowej” rodzinie siły, które scalają ją w chwili zagrożenia pozwalając na przetrwanie kryzysu i powrót do pierwotnego stanu. To od członków rodziny zależy w dużej mierze, jak będzie wyglądać przyszłe pokolenie i jaki charakter będzie miała rodzina w niedalekiej przyszłości.

Wobec niekwestionowanej roli rodziny w prawidłowym rozwoju dziecka, należy dążyć do takich zmian w systemie wspierania rodziny, które pozwolą przyjść z pomocą w odpowiednim momencie, kiedy wystąpią pierwsze poważne trudności. Możliwość otrzymania kompleksowego wsparcia w sytuacji trudnej, kryzysowej jest podstawą do zatrzymania się i podjęcia działań naprawczych. Ważną kwestią jest również wsparcie rodzin, które w pewnym momencie nie poradziły sobie z prawidłowym wypełnianiem obowiązków wobec dzieci. Praca ukierunkowana na nabycie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych, rozwinięcie posiadanych umiejętności, wskazanie zasobów jakie posiada rodzina może pozytywnie wpłynąć na dalsze funkcjonowanie rodziny. Myślą przewodnią zawsze musi być teza, że prawidłowo funkcjonująca rodzina jest najlepszym miejscem dla rozwoju i samorealizacji dzieci.

Współczesna rodzina boryka się z wieloma problemami i zagrożona jest licznymi czynnikami patologicznymi, które bardzo często wpływają na dysfunkcje oraz wykluczenie jej w społeczeństwie. Najbardziej zagrażające rodzinie problemy społeczne to: ubóstwo, bezrobocie, niewydolność opiekuńczo-wychowawcza, alkoholizm, narkomania, przemoc. Wszystkie te dysfunkcje przyczyniają się do powstawania znacznych strat rozwojowych dzieci żyjących w takich rodzinach. Niewydolność rodziców znacznie wpływa i przyczynia się do zaburzeń zaspakajania podstawowych potrzeb rozwojowych dziecka, powoduje różne problemy psychologiczne i negatywne zmiany w zakresie funkcjonowania całej rodziny. W związku z tym zachodzi konieczność zastosowania wobec nich wsparcia społecznego zarówno w kategorii materialnej jak i pozamaterialnej. Takie wsparcie rodzinom dysfunkcyjnym powinny zapewnić instytucje polityki społecznej państwa. Pomoc powinna służyć odbudowie i podtrzymaniu umiejętności uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej i prawidłowym pełnieniu ról społecznych. Pomoc powinna być ukierunkowana na wykorzystanie zasobów własnych rodziny, na wsparcie osoby w rodzinie, w środowisku lokalnym przy wykorzystaniu grup samopomocowych. Przywrócenie prawidłowego funkcjonowania rodzin jest bowiem największym zyskiem dla społeczności lokalnej, w każdej sferze funkcjonowania. Pomimo, iż powstaje wciąż wiele nowych instytucji nastawionych na wspieranie rozwoju człowieka, żadna z nich nie jest w stanie zastąpić rodziny.

III. Centrum Usług Społecznych w Czersku

Centrum Usług Społecznych, które zostało utworzone poprzez przekształcenie dotychczas działającego Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czersku, na mocy Uchwały Nr XIV/266/20 Rady Miejskiej w Czersku z dnia 22 września 2020 r. realizuje zadania, w których pomoc nakierowana jest na wykorzystanie zasobów własnych rodziny,

na wsparciu osoby w rodzinie i w środowisku lokalnym przy wykorzystaniu możliwości otoczenia. Takie działania to nic innego jak praca socjalna, która jest prowadzona z osobami i rodzinami w celu rozwinięcia lub wzmocnienia ich zasobów wewnętrznych tj. umiejętności, wiedzy, wzbudzania motywacji do zmiany, a także zasobów zewnętrznych tkwiących w środowisku zamieszkania osób wspieranych. Pracownicy socjalni i asystenci rodzin w tutejszym centrum w ramach wykonywania swoich obowiązków podejmują działania na rzecz rodzin dysfunkcyjnych, które oprócz ubóstwa borykają się z różnorodnymi problemami.

Podając rozważania na temat roli rodziny w systemie profilaktyki, trzeba zdawać sobie sprawę z aktualnych zagrożeń, jakie niesie za sobą rozwój cywilizacji. Postawy wielu ludzi nacechowane są lękiem przed przyszłością, rozczarowaniem. Wiele małżeństw się rozpada. Rodzice są zapracowani, nie zwracają uwagi na potrzeby dziecka (głównie emocjonalne). Coraz bardziej widoczne są różnice pomiędzy bogatymi a biednymi. Najbardziej przez ten stan rzeczy cierpią dzieci, które pozostawione „same sobie” podejmują działania aspołeczne, które w konsekwencji prowadzą do wykluczenia społecznego.

3.1. Asystent rodziny, rola i zadania

Asystent rodziny zajmuje się równoległe z prowadzoną przez pracownika socjalnego pracą socjalną, wsparciem i aktywizacją rodziny. Celem pracy asystenta jest osiągnięcie przez rodzinę podstawowego poziomu stabilności życiowej i odpowiedzialności, która umożliwi jej wychowywanie dzieci. Podstawowym zadaniem asystenta rodziny jest wspieranie rodziców w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej. Swoją pracę wykonuje w środowisku zamieszkania rodziny i/lub w miejscu przez nią wskazanym. Główną formą jego pracy jest towarzyszenie (asystowanie). Asystowanie polega na obecności, towarzyszeniu w czymś, uczestniczeniu, służeniu wsparciem poprzez wspieranie informacyjne, emocjonalne, instrumentalne w różnych czynnościach dnia codziennego.

Współpraca rodziny z asystentem rodziny odbywa się na zasadzie dobrowolności. W przypadku, gdy pracownik socjalny poweźmie informacje o rodzinie, która boryka się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi, proponuje jej współpracę z asystentem rodziny. Rodzina może również z własnej inicjatywy wystąpić do dyrektora CUS z wnioskiem o wsparcie asystenta rodziny. W każdym z tych przypadków pracownik socjalny sporządza wywiad środowiskowy w celu analizy sytuacji rodziny. Asystent prowadzi pracę z rodziną za jej zgodą. W skrajnych przypadkach rodzina może zostać zobowiązana do współpracy z asystentem na podstawie postanowienia sądu.

Obecnie w Centrum Usług Społecznych w Czersku zatrudnionych jest dwóch asystentów rodziny w pełnym wymiarze czasu pracy. Liczba rodzin objętych wsparciem jest

porównywalna do lat poprzednich. Problem związany z niewydolnością wychowawczą oraz potrzebą dalszej współpracy z rodzinami wskazują poniższe dane.

Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny w latach 2018 - 2020

Tabela nr 1

2018 rok		2019 rok		2020 rok	
Liczba rodzin	Liczba dzieci w tych rodzinach	Liczba rodzin	Liczba dzieci w tych rodzinach	Liczba rodzin	Liczba dzieci w tych rodzinach
42	123	46	144	45	132

Źródło: Opracowanie własne CUS Czersk

Główne dysfunkcje w rodzinach objętych asystenturą to:

- Obniżone kompetencje opiekuńczo – wychowawcze (niska wiedza o potrzebach i możliwościach dziecka, wyznawanie wartości dopuszczających przemoc);
- Niepełnosprawność intelektualna;
- Niskie umiejętności prowadzenia gospodarstwa domowego (nieumiejętność racjonalnego gospodarowania budżetem domowym, zaburzona hierarchia potrzeb, niska umiejętność utrzymywania czystości w mieszkaniu, niska umiejętność przygotowywania posiłków pełnowartościowych, brak lub niskie umiejętności w zakresie remontów i napraw w mieszkaniu);
- Niskie umiejętności samodzielnego realizowania spraw na rzecz domu i rodziny oraz rozwiązywania trudnych sytuacji życiowych;
- Uzależnienia;
- Zadłużenia wynikające z zaciągania kredytów;
- Trudności w utrzymywaniu pozytywnych relacji (niska umiejętność komunikowania potrzeb i stawiania granic, rozwiązywania konfliktów, przemoc);
- Trudna sytuacja socjalno–bytowa (mieszkania o bardzo niskim standardzie, zbyt mała ilość mieszkań komunalnych w stosunku do zapotrzebowania rodzin z dziećmi);
- Brak lub zdezaktualizowane, często nieadekwatne do potrzeb rynku pracy kwalifikacje zawodowe;
- Uzależnienie od świadczeń pomocowych (świadczenie rodzinne, fundusz alimentacyjny, stypendium, świadczenie 500+, dodatek mieszkaniowy) - członkowie

rodzin często nie podejmują zatrudnienia z obawy przed utratą wymienionych świadczeń;

- Izolacja społeczna, brak wsparcia ze strony dalszej rodziny i przyjaciół.

3.2. Rodzina wspierająca

Inną formą pomocy rodzinie wprowadzoną omawianą ustawą są rodziny wspierające, których zadaniem jest pomoc w opiece i wychowaniu dziecka, prowadzeniu gospodarstwa domowego, czy kształtowaniu i wypełnianiu podstawowych ról społecznych, przy współpracy z asystentem rodziny. Rodzina wspierająca ma aktywnie pomagać w przezwyciężeniu kryzysu w rodzinie wspieranej, a nie ją wyręczać. Formy takiej pomocy mogą być bardzo różnorodne, uzależnione są od uzgodnień między zainteresowanymi rodzinami i zależą od ich inicjatywy oraz pomysłowości. Współpraca między rodzinami daje możliwość dzielenia się doświadczeniem i ukazywania praktycznych metod rozwiązywania problemów. Pełnienie funkcji rodziny wspierającej może być powierzone rodzinom z bezpośredniego otoczenia dziecka. Rodzinę wspierającą ustanawia burmistrz właściwy ze względu na miejsce zamieszkania rodziny wspieranej po uzyskaniu pozytywnej opinii dyrektora Centrum Usług Społecznych wydanej na podstawie przeprowadzonego rodzinnego wywiadu środowiskowego. Z rodziną wspierającą burmistrz zawiera umowę, która określa zasady zwrotu kosztów związanych z udzielaniem pomocy. Obecnie gmina Czersk nie posiada tego typu umów. Niemniej, mając na uwadze tendencję rozwojową (tworzenie nowych placówek wsparcia), potrzebę przyjęcia Programu usług społecznych w gm. Czersk, planuje się realizację wskazanej formy wsparcia przy wykorzystaniu potencjału jednostki – psycholog, prawnik, doradca zawodowy, terapeuci, itp., którzy będą wspierać tworzące się rodziny wspierające.

IV. Partycypacja w kosztach utrzymania dzieci z terenu miasta i gminy Czersk umieszczonych w pieczy zastępczej

Zgodnie z ustawą, zadaniem gminy jest szeroko pojęta profilaktyka, praca z rodziną i pomoc w opiece i wychowaniu dziecka. Natomiast zadania związane ze sprawowaniem rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej przypisane zostały powiatom. W myśl ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, piecza zastępcza jest sprawowana w formie rodzinnej (w rodzinie zastępczej) i instytucjonalnej (w placówce opiekuńczo-wychowawczej). Zgodnie z ww. ustawą, za dziecko umieszczone w placówce opiekuńczo-wychowawczej, rodzinie zastępczej lub w rodzinnym domu dziecka, gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej, ponosi wydatki:

- w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej gmina ponosi 10% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka,
- w drugim roku - 30%,

- trzecim i następnym latach - 50%.

Na ten moment obowiązujące jest Obwieszczenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 marca 2018 roku w sprawie wysokości kwot świadczeń przysługujących rodzinie zastępczej i prowadzącemu rodzinny dom dziecka oraz wysokości pomocy dla osoby usamodzielnianej.

Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej następuje po wyczerpaniu wszystkich form pomocy rodzicom dziecka oraz niezwłocznie w przypadku bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka. W obu sytuacjach decyzję podejmuje Sąd Rodzinny. Dziecko umieszcza się w pieczy zastępczej do czasu zaistnienia warunków umożliwiających jego powrót do rodziny albo umieszczenia go w rodzinie przysposabiającej. Objęcie dziecka jedną z form pieczy zastępczej następuje na okres nie dłuższy niż do osiągnięcia przez nie pełnoletności. Osoba, która osiągnęła pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej, może przebywać w dotychczasowej rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka albo placówce opiekuńczo-wychowawczej, za zgodą odpowiednio rodziny zastępczej, prowadzącego rodzinny dom dziecka lub dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej, nie dłużej jednak niż do ukończenia 25. roku życia, jeżeli np. się uczy.

Liczba dzieci z terenu miasta i gminy Czersk umieszczonych w pieczy zastępczej na dzień 31.10.2021 (czas opracowywania programu)

Tabela nr 2

Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej finansowanych ze środków gminny	Rodzina zastępcza			Rodzinny dom dziecka	Placówki opiek.-wychow.	Pogotowie rodzinne
	Spokrewniona	Niezawodowa	Zawodowa			
Razem: 34	16	8	3	5	0	2

Źródło: Opracowania własne na podstawie danych uzyskanych z PCPR w Chojnicach

4.1. Rodzinne formy pieczy zastępczej

1. Rodzina zastępcza spokrewniona – tworzą ją najbliżsi krewni dziecka, czyli dziadkowie lub rodzeństwo (babcia, dziadek, brat, siostra), kandydaci muszą przejść odpowiednie szkolenie dla kandydatów na rodziny zastępcze.
2. Rodzina zastępcza niezawodowa – może ją tworzyć zarówno rodzina dziecka niebędąca wstępnymi lub rodzeństwem dziecka, jak i osoby niespokrewnione z dzieckiem, po pozytywnym ukończeniu szkolenia dla kandydatów na rodziny zastępcze.
3. Rodzina zastępcza zawodowa – tworzą ją małżonkowie lub osoby nie pozostające w związku małżeńskim posiadające zaświadczenie kwalifikacyjne zawierające ukończenie szkolenia oraz spełniają odpowiednie warunki do bycia rodziną zastępczą. W rodzinie zastępczej zawodowej, w tym samym czasie, może przebywać łącznie nie więcej niż 3 dzieci lub osób, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej (wyjątek stanowią liczne rodzeństwa). Rodzina zastępcza podpisuje ze starostą umowę i otrzymuje comiesięczne wynagrodzenie za pracę.
Obok rodziny zastępczej zawodowej, tzw. „podstawowej” istnieją dwa szczególne typy zawodowej rodziny zastępczej:
  - Specjalistyczna – przebywają w niej dzieci z orzeczeniem o niepełnosprawności lub te, które mają kłopoty w funkcjonowaniu społecznym, trafiają tam także małe matki z dziećmi,
  - pogotowie rodzinne – dziecko przebywa w nim do 4 miesięcy, w uzasadnionych przypadkach okres ten może być przedłużony do momentu rozstrzygnięcia sytuacji prawnej dziecka.
4. Rodzinny dom dziecka – to miejsce, w którym może przebywać nie więcej niż ośmioro dzieci. Z osobą prowadzącą rodzinny dom dziecka starosta zawiera umowę o świadczenie usług, z tytułu której przysługuje stałe wynagrodzenie miesięczne. Czas trwania umowy: minimum 5 lat.

4.2. Instytucjonalne formy pieczy zastępczej

1. Placówka opiekuńczo-wychowawcza – zapewnia dziecku całodobową opiekę i wychowanie oraz zaspokaja jego niezbędne potrzeby, w szczególności emocjonalne, rozwojowe, zdrowotne, bytowe, społeczne i religijne, placówka umożliwia kontakt dziecka z rodzicami i innymi osobami bliskimi, chyba, że sąd postanowi inaczej, a także podejmuje działania w celu powrotu dziecka do rodziny, zapewnia dziecku dostęp do kształcenia dostosowanego do jego wieku i możliwości rozwojowych, obejmuje dziecko działaniami terapeutycznymi, zapewnia korzystanie z przysługujących świadczeń zdrowotnych.

Liczba dzieci, które zostały umieszczone w pieczy zastępczej w trzech ostatnich latach.

Tabela nr 3

2018	2019	2020
4	14	9

Źródło: Opracowania własne na podstawie danych uzyskanych z PCPR w Chojnicach

Obecnie (19 październik 2021r.) Gmina Czersk partycypuje w kosztach utrzymania 31 dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej. Współpracę z asystentem rodziny nad powrotem dzieci do środowiska rodzinnego podjęły cztery rodziny.

V. Cele Programu

5.1. Cel główny

Stworzenie systemu wsparcia rodzin mających trudności w prawidłowym wypełnianiu obowiązków opiekuńczo - wychowawczych, zagrożonych wykluczeniem społecznym.

5.2. Cele szczegółowe

Tabela nr 4

	Cele szczegółowe:	Poszczególne zadania realizowane na rzecz celów szczegółowych:
1.	Podejmowanie działań profilaktycznych i edukacyjnych na rzecz rodziny	<ul style="list-style-type: none"> - Analiza sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego; - Realizacja programów i projektów na rzecz umacniania rodziny w jej prawidłowym funkcjonowaniu oraz przeciwdziałaniu agresji, uzależnieniom, radzenia sobie ze stresem wśród młodzieży szkolnej; - Organizowanie różnych form integracji rodzin, w tym również ze społecznością lokalną; - Działania mające na celu wzrost społecznej świadomości roli rodziny jako podstawowego środowiska funkcjonowania człowieka, podniesienie świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny; - Umożliwienie rodzinom korzystania ze specjalistycznego bezpłatnego poradnictwa i wsparcia: pedagog, psycholog, logopeda, doradca zawodowy, pedagog specjalny, radca prawny, terapeuta z zakresu uzależnienia od alkoholu i przemocy w rodzinie; - Promocja pozytywnych wzorców zachowań poprzez organizowanie dla dzieci zajęć, warsztatów, spotkań z rodzicami, imprez, spektakli profilaktycznych, konkursów

		- Stała współpraca instytucji oraz organizacji pozarządowych na rzecz dziecka i rodziny.
2.	Zabezpieczenie rodzinie podstawowych potrzeb socjalno-bytowych i bezpieczeństwa w celu wzmocnienia roli i funkcji rodziny.	<ul style="list-style-type: none"> - Kierowanie spraw rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie do zespołu interdyscyplinarnego; - Organizowanie i współorganizowanie wycieczek letniego i zimowego z programem profilaktycznym dla dzieci szkolnych; - Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej poprzez pracę asystenta rodziny w celu rozwijania ww. umiejętności; - Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci poprzez świadczenie pomocy materialnej i rzeczowej, w tym dożywianie, stypendia szkolne, dofinansowanie imprez i wycieczek, wyprawka szkolna; - Zabezpieczenie środków finansowych na wydatki związane z umieszczeniem dzieci w pieczy Zastępczej; - Podejmowanie działań na rzecz powrotu dziecka do rodziny biologicznej poprzez współpracę asystenta rodziny z rodziną; - Tworzenie analizy sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie; - Przeciwdziałanie marginalizacji i degradacji społecznej rodziny
3.	Wzrost kompetencji kadry pracującej z dzieckiem i rodziną.	<ul style="list-style-type: none"> - Pogłębienie kompetencji zawodowych kadry pracującej w systemie wsparcia rodziny i pieczy zastępczej ze szczególnym uwzględnieniem asystenta rodziny poprzez udział w tematycznych szkoleniach, warsztatach czy superwizjach; - Podnoszenie kwalifikacji zawodowych pracowników działających na rzecz rodziny.

Źródło: Opracowanie własne CUS Czersk

VI. Adresaci Programu

1. Dzieci i młodzież z terenu miasta i gminy Czersk zagrożone wykluczeniem społecznym.
2. Rodziny przeżywające trudności w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.
3. Przedstawiciele gminnych instytucji oraz służb pracujących na rzecz dziecka i rodziny.

VII. Przewidywane efekty Programu

1. Zwiększenie kompetencji rodzicielskich rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny.
2. Zbudowanie zintegrowanego systemu pomocy w zakresie wspierania rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych dzięki ścisłej współpracy instytucji i organizacji działającej na rzecz dobra rodzin.
3. Rozpowszechnianie informacji na temat roli asystenta rodziny, jak i rodziny wspierającej wśród rodzin wymagających wsparcia, które nie są przekonane do takiej formy pomocy.

VIII. Zadania Gminnego Programu

Harmonogram realizacji Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2022-2024 został przedstawiony w formie poniższej tabeli.

Tabela nr 5

Lp.	Nazwa zadania	Instytucja odpowiedzialna	Okres realizacji	Wskaźniki
1.	Zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych wsparcia asystenta rodziny.	CUS	lata 2022-2024	Liczba rodzin
2.	Tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny	CUS	lata 2022-2024	Liczba szkoleń, kursów, warsztatów
3.	Umożliwienie dostępu do poradnictwa psychologicznego	CUS (jednostki strukturalne, jak: OPR i CR)	lata 2022-2024	Liczba konsultacji, liczba osób, które skorzystały z porad
4.	Stała współpraca z podmiotami pracującymi na rzecz dziecka i rodziny poprzez organizację spotkań, konsultacji.	CUS PCPR Sąd Rejonowy w Chojnicach Placówki oświatowe	lata 2022-2024	Liczba spotkań, konsultacji
5.	Wsparcie rodzin przeżywających trudności, poprzez współpracę z rodziną wspierającą, cykliczne ogłoszenia o naborze kandydatów do pełnienia funkcji rodziny	Burmistrz Czerska, CUS	lata 2022-2024	Liczba rodzin wspierających

	wspierającej			
6	Finansowanie kosztów o których mowa w art. 29 ust. 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, z uwagi na realizację pomocy przez rodziny wspierające	Gmina Czersk, CUS	lata 2022- 2024	Liczba umów
7.	Współfinansowanie zgodnie z ustawą pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej, interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym.	Gmina Czersk, CUS	lata 2022- 2024	Liczba umieszczonych dzieci
8.	Monitorowanie sytuacji rodzin po zakończonej współpracy z asystentem rodziny.	CUS	lata 2022- 2024	Liczba monitorowanych rodzin
9.	Współdziałanie na rzecz dobra dzieci, prowadzenie zajęć profilaktyczno-edukacyjnych	OPR	lata 2022- 2024	Liczba dzieci, które skorzystały z zajęć
10.	Działania skierowane na rzecz dzieci i młodzieży, które doświadczają sytuacji kryzysowych, zaburzeń lękowych, depresyjnych, są ofiarami przemocy psychicznej, fizycznej, seksualnej, wykazują zachowania aspołeczne, agresywne, mają poczucie samotności, bezsilności.	CUS SP ZOZ (Psycholog, Psychoterapeuta, Terapeuta środowiskowy)	lata 2022- 2024	Liczba konsultacji, liczba dzieci i młodzieży, które skorzystały z porad
11.	Wsparcie dla rodziców w formie warsztatów udoskonalających umiejętności wychowawcze.	CUS (jednostki strukturalne, jak: OPR i CR)	Lata 2022- 2024	Liczba osób, które skorzystały z warsztatów
12.	Kierowanie spraw rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie do zespołu interdyscyplinarnego.	CUS ZI	Lata 2022- 2024	Liczba prowadzonych procedur NK w rodzinach z dziećmi

Źródło: Opracowanie własne CUS Czersk

IX. Analiza SWOT

W celu opracowania Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2022- 2024, dokonano analizy SWOT polegającej na usystematyzowaniu posiadanych informacji o danych kwestiach w obszarach: mocnych i słabych stron, jak i szans i zagrożeń.

Tabela nr 6

Wspieranie rodzin na terenie gminy Czersk	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - Obowiązujące akty prawne i programy oraz strategie; - Doświadczenie i wiedza we wsparciu rodziny pracowników CUS; - Zapewnienie kadrze CUS szkoleń; - Dobra współpraca interdyscyplinarna jednostek i służb zobligowanych do wspierania rodzin; - Poparcie działań oraz współpraca z samorządem gminnym; - Dobra oferta placówek opiekuńczych i oświatowych na terenie gminy; - Działania na rzecz rodzin podejmowane przez instytucje oraz placówki oświatowe; - Bogata oferta organizacji czasu wolnego dla dzieci i młodzieży, - Zmiany organizacyjne – przekształcenie MGOPS w CUS. 	<ul style="list-style-type: none"> - Brak chętnych do współpracy rodzin wspierających; - Rosnące potrzeby w zakresie poradnictwa rodzinnego, wsparcia środowiskowego; - Zbyt niska wiedza rodziców na temat wpływu sytuacji około rozwodowej na funkcjonowanie dzieci; - Niskie kompetencje wychowawcze rodziców i małe prawdopodobieństwo ich zwiększenia ze względu na ograniczenia potencjału (zwłaszcza w rodzinach, w których występuje niepełnosprawność intelektualna rodziców bądź zaniedbanie środowiskowe).
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - Wzrost świadomości społecznej, jaką wartość niesie za sobą rodzina; - Wzrost świadomości dotyczący wiedzy na temat wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez rodziny (m.in. pozostające pod opieką asystenta rodziny); - Wzrost praktycznych umiejętności w zakresie sprawowania opieki nad dzieckiem poprzez udział w warsztatach czy też wsparciu indywidualnym; - Wzrost świadomości i umiejętności korzystania przez rodziny z różnych form wsparcia; 	<ul style="list-style-type: none"> - Zagrożenia związane z uzależnieniami rodziców (alkoholizm, narkomania) oraz z przemocą w rodzinie; - Niechęć rodzin do korzystania z zewnętrznej pomocy; - Utrzymujące się stereotypy, że spraw rodzinne, to sprawy prywatne; - Wypalenie zawodowe pracowników; - Zagrożące i aspołeczne formy spędzania wolnego czasu przez młodzież i dzieci; - Brak świadomości wartości rodziny; - Zagrożenia związane z wychowywaniem dzieci w rodzinach niepełnych; - Emigracja zarobkowa rodziców,

- Budowanie zintegrowanego systemu wsparcia (umocnienie współpracy pomiędzy podmiotami - pomoc społeczna, oświata, służby - w celu wielowymiarowego wspierania rodzin).	eurosieroctwo.
---	----------------

Źródło: Opracowanie własne CUS Czersk

X. Zasoby instytucjonalne współpracujące z CUS w obszarze wspierania rodzin z terenu miasta i gminy Czersk

- Urząd Miejski w Czersku;
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Czersku;
- Zespół Interdyscyplinarny działający przy Ośrodku Profilaktyki Rodzinnej w Czersku;
- Ośrodek Profilaktyki Rodzinnej, jednostka podległa CUS w Czersku;
- Dzienny Dom „Senior+”, jednostka podległa CUS w Czersku;
- Centrum „Reaktywacja”, jednostka podległa CUS w Czersku;
- Środowiskowy Dom Samopomocy w Czersku;
- KPP Chojnice (KP Czersk);
- Placówki oświatowe i kulturalne (GCK) działające na terenie miasta i gminy Czersk;
- Stowarzyszenia działające na terenie miasta i gminy Czersk;
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej MEDICUS w Czersku;
- Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Czersku;
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Chojnicach;
- Sąd Rejonowy w Chojnicach;
- Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej w Chojnicach;
- inne.

XI. Źródła finansowania Programu

Źródłem finansowania Gminnego Programu Wspierania Rodziny są:

- środki własne gminy zaplanowane na dany rok budżetowy - poszczególnych podmiotów odpowiedzialnych za realizację zadań;
- dotacje z budżetu Państwa.

XII. Monitoring przebiegu Programu

Dyrektor Centrum Usług Społecznych w Czersku składa corocznie sprawozdanie z działalności Centrum z uwzględnieniem działań związanych z realizacją ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Koordinatorem Programu jest CUS w Czersku.